

RUS DİLİ ÖĞRETİMİNDE GERÇEĞE DAYALI GÖRSEL MATERYALLERİN ROLÜ

Filiz Karakale

Öz

Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Rus dilinin öğretiminde, Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne göre A1 seviyesinden B1 seviyesine kadar kullanılan gerçeğe dayalı görsel materyallerin sağladığı faydaları ortaya koymaktır. Ankara Üniversitesi TÖMER'deki mesleki deneyimlerimizden örnekler verilerek, araştırılan konu somut örneklerle dayandırılacaktır. Rus dili, öğrenilmesi ve doğru bir şekilde kullanılması uzun bir süreç gerektiren bir gramer yapısına sahiptir. Bu çalışma özel olarak hazırlanmış yapay metinlerin yeterli olmadığını, günlük hayattan seçilen çeşitli görsel materyallerin ise öğrencilerin Rus diline karşı olumlu bir tutum geliştirerek daha kalıcı bir öğrenme sağladığını ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Yabancı Dil Öğretimi, Rus Dili, TÖMER, Görsel Materyaller, Gerçeğe Dayalı Materyaller.*

THE ROLE OF AUTHENTIC VISUAL MATERIALS IN TEACHING RUSSIAN LANGUAGE

Abstract

The purpose of this study is to reveal the benefits of using authentic visual materials in teaching Russian as a foreign language, for the students from level A1 to level B2 according to European Common Framework of Reference. We will try to explain the studied topic with concrete examples from our professional experiences at Ankara University TOMER. Russian language has a grammatical structure that requires a long period of time to learn and use correctly. This study aims to prove that specially prepared artificial texts are not enough alone in learning Russian language, whereas various authentic visual materials let students learn Russian language more consistently, allowing them to adopt a positive attitude towards the language they are studying.

Anahtar kelimeler: *Foreign language teaching, Russian language, TOMER, visual materials, authentic materials.*

Yabancı dil öğretiminde öğrencinin derse olan ilgisini arttırmak için pek çok yöntem başvurulmakta ve sınıf içinde farklı aktiviteler yaptırılmaktadır. Fakat görsel materyaller yabancı dil öğretiminin vazgeçilmez bir unsurudur. Çünkü özellikle Rus dili gibi alfabesi dahi farklı olan ve öğrenilmesi uzun bir süreç gerektiren dillerde öğrencinin öğrenme isteğini canlı tutmak ve daha kalıcı bir öğrenme sağlamak çok önemlidir. Gündelik hayattan alınan çeşitli görsel materyaller, yaşı ve seviyesi ne olursa olsun öğrencinin öğrendiği dile karşı olumlu bir tutum geliştirmesine yardımcı olmaktadır.

Ankara Üniversitesi TÖMER'deki mesleki deneyimlerimize dayanarak Rus dili öğrenenler için özel olarak hazırlanmış materyallerin kalıcı bir öğrenme sağlama da yeterli olmadığı görülmüştür. Bu materyallerin gündelik hayattan alınan gerçeğe dayalı materyallerle desteklenmesi gerektiği anlaşılmıştır. Bu materyaller Rusça sosyal paylaşım ağlarından alınan yazışmalar, Rus gazetelerinden alınan haber başlıkları, bir marketin broşürü, alışveriş merkezlerinde, pazarlarda çekilmiş fotoğraflar, bir eşyanın kullanım klavuzu, bir karikatür gibi çok çeşitli olabilir. Bu sayede hem karmaşık bir gramer yapısına sahip olan Rus dilinin öğretimi daha eğlenceli hale gelmekte hem de gerçek hayattan ve güncel olaylardan sunulan örnekler sayesinde öğrenci Rus kültürüyle de etkileşime geçmektedir.

Araştırma Yöntemi

Ankara Üniversitesi TÖMER'deki Rusça sınıflarında farklı eğitim düzeylerinde, farklı yaşlarda ve meslek gruplarında öğrenciler bulunmaktadır. Sınıfın Rusça seviyesine göre gerçek hayattan seçilip sunulan görsel materyaller her yaşta ve meslek grubundan öğrencide olumlu bir etki yaratmakta ve derse karşı ilgi uyandırmaktadır. Ankara Üniversitesi TÖMER'de Avrupa Dil Portfolyosu'na göre düzenlenen Rusça kursları 6 temel (A1), 3 orta (A2) ve 3 yüksek (B1) olmak üzere toplam 12 kurdan oluşmaktadır. Fiiller, fiillerde bitmemişlik – bitmişlik durumu, sıfatlar, ad durumları gibi temel konuların pek çoğu A1 seviyesindeki kurlara yayılarak gösterilmektedir. Fakat Temel seviyede gösterilen bu konuların yoğunluğu öğrenme sürecini uzatmaktadır. Bu nedenle her kurda öğrenilen konuları pekiştirmeye ve sözcük bilgisini arttırmaya yönelik materyal kullanılması gerekmektedir. TÖMER'de gramer konularının yoğun olarak işlendiği Temel kurlardan başlayıp Yüksek kurlara kadar her konuyla ilgili gündelik hayatın çeşitli alanlarından alınan görsel materyaller gösterilmiştir. Bu materyaller seçilirken özellikle öğrencilerin ilgisini çekebilecek broşürler, fişler, karikatürler, fotoğraflar, uyarı tabelaları kullanılmıştır. Çünkü mesleki deneyimlerimizden de yola çıkarak Rus dili öğretiminde ilgi çekici

görsel materyallerin öğrencilerin bazı kullanımları kalıplar halinde öğrenmelerini de sağladığı görülmüştür. Bu şekilde derse olan ilgilerinin arttığı gözlemlenmiştir. Derste kullanılan bu materyaller, daha kalıcı bir öğrenme sağlamak için birkaç kez gösterilebilmekte ya da belirli bir süre sınıfa asılabilmektedir.

Bulgular

Rus dili öğretiminde sıfatlar, ad durumları, fiillerde bitmemişlik – bitmişlik durumu gibi pek çok gramer konusunu, gündelik hayattan alınan görsel materyallerle pekiştirmek mümkündür. Gerçek hayattan alınan görsel materyallerle öğrenimi daha kolay ve eğlenceli hale gelen konulardan biri sıfatlardır. Öğrenci ne kadar fazla sıfat bilirse ve bu sıfatların kullanımlarını ne kadar iyi kavarsa dile o kadar hâkim olmaktadır. TÖMER’de sıfatlar (A1) seviyesinin ilk kurlarında önce yalın halde gösterilmektedir. Fakat Rus dilinde sıfatlar isimlerin cinslerine, sayılarına ve padejlerine (ad durumlarına) göre değiştiği için öğrenilmesi zaman almaktadır:

<i>Eril</i>	<i>Dişil</i>	<i>Orta</i>	<i>Çoğul</i>
Какой? (Какой?)	Какая? (Какая?)	Какое? (Какое?)	Какие? (Качие?)
-ый, -ий, -ой	-ая, -яя	-ое, -ее	-ые, -ие

Yukarıdaki tabloda sıfat sorularının ve sıfatların ismin cinsine göre değişimi verilmiştir. Sıfatların eril, dişil, orta ve çoğul çekimlerinde hangi ekleri aldıkları gösterilmiştir. Aşağıdaki tabloda ise sıfatların ismin cinsine göre değişimini gösteren bir örnek verilmiştir:

<i>Eril</i>	<i>Dişil</i>	<i>Orta</i>	<i>Çoğul</i>
горячий чай	горячая вода	горячее молоко	горячие закуски

İlk sütündeki горячий чай (goryaçiy çay) – sıcak çay örneğinde чай (çay) eril cinstir; bu nedenle горячий (sıcak) sıfatı da erildir. İkincisinde вода (su) dişil cins olduğu için горячая (sıcak) sıfatı da dişil cinsten çekimlenmiştir. Üçüncüsünde ise молоко (süt) orta cins olduğu için горячее (sıcak) sıfatı da orta cinstir. Son sütunda ise закуски (mezeler, atıştırmalıklar) çoğul halde kullanıldığı için горячие (sıcak) sıfatı çoğul çekimlenmiştir. Örneklerden de anlaşılacağı gibi sıfatların doğru bir şekilde çekimlenmesini öğrenmek ve bunları akıcı bir şekilde kullanabil-

mek zor ve zaman alıcıdır. Sıfatlar konusu gösterildikten sonra gerçek hayattan alınan görsel materyaller ile sıfatların ismin cinsine göre çekimi pekiştirilmekte ve pek çok örnek verilerek yeni sıfatlar öğretilmektedir. Marketlerin yiyecek içecek broşürleri sıfatların pekiştirilmesi ve kalıcı bir öğrenme sağlamak için önemli materyallerdir.

Yukarıdaki market broşüründen alınan bu resimde çeşitli meyve suları verilmiştir. Ананасовый сок (Ananasoviy sok) - Ananas suyu, Вишнёвый сок (Vişnyoviy sok) - Vişne suyu, Грейпфрутовый сок (Greypfrutoviy sok) - Greyfurt suyu, Апельсиновый сок (Apelsinoviy sok) - Portakal suyu isimlerinde сок (sok) - meyve suyu eril cins olduğu için onu niteleyen, meyve isimlerinden türetilen sıfatlar da eril cinstir. Öğrenci yeni öğrendiği bu sıfatları ders içi diyaloglarında kullanabilmektedir.

Yukarıdaki resim de bir market broşüründen alınmıştır. Питьевая, негазированная вода (Pit'yevaya, negazirovannaya voda) – Gazsız içme suyu ve Газированная

вода (gazirovannaya voda) – Gazlı su örneklerinde вода (voda) – su dışıl cins olduğu için onu niteleyen sıfatlar da dışıl cinstedir. Bu resimlerle öğrencinin öğrendiği gramer yapılarını pekiştirmesi sağlanırken Rus para birimlerine alışması da hedeflenmektedir.

Yukarıdaki fotoğraf Rusya'daki bir pazarda çekilmiştir. Семечки сырые (semeçki sırye) – kavrulmuş çekirdek ve тыква жареная (tykva jareная) – kavrulmuş kabak çekirdeği fiyatları verilmiştir. Burada öğrenciler yine isim – sıfat uyumunu görmekte ve yapay olarak hazırlanmış materyallerde sıklıkla karşılaşmayacakları yeni sözcükler öğrenmektedirler. Buradaki сырой (sıroy) sıfatının çiğ, pişmemiş, nemli, yaş anlamları, жареный (jareный) sıfatının da kızarmış yiyecekler için kullanımı hatırlatılarak öğrencilerin daha fazla cümle kurmaları sağlanmaktadır. Ayrıca bu broşürler sayesinde öğrenciler Rusya'daki yiyecek içecek fiyatları hakkında bilgi sahibi olmaktadır.

Yukarıda pek çok ülkede bilinen bir hazır yiyecek markasının reklâmı verilmiştir. Öncelikle ülkemizde de bilinen bir marka olması öğrencilerin hemen dikkatini çekmektedir. İlk göze çarpan *Скидки до 50 %* yazısıdır. Yüzde elliye varan indirim demektir. Öğrenci özel olarak hazırlanmış metinlerdeki alışveriş diyaloglarında gördüğü *indirim* sözcüğünü ezberlemekte zorlanırken gerçek hayattan alınan bu tür broşürler yardımıyla öğrenme süreci hızlanmaktadır. Hamburger resminin hemen üstündeki *новинка (novinka)* ise *yeni* anlamına gelmektedir ve yeni çıkan her ürün için kullanılmaktadır.

Bu tür görsel materyaller sayesinde öğrenciler gündelik hayatta sıklıkla kullanılan pek çok Rusça sözcük öğrenmektedirler. Fakat en önemlisi öğrendikleri gramer kurallarını tekrar ederek bunların gerçek hayatta nasıl kullanıldıklarını görmeleridir. Rus dilinde altı *padej (ad durumu)* vardır. Bu padejler hem isim çekimlerinde hem sıfat çekimlerinde farklı ekler aldıkları için öğrenilmesi uzun bir süreç gerektirmektedir. Bundan dolayı Ankara Üniversitesi TÖMER’de her kurda bir padej öğretilerek Temel seviyenin (A1), sonuna kadar tüm padejler gösterilmektedir. Fakat öğrencinin bu ekleri öğrenmeden önce bu padejlerin kullanımlarını bilmesi gerekmektedir. Çünkü bu padejler Türkçe’dekinden farklı olarak pek çok kullanıma sahip olabilmektedirler. Bu da öğrencinin aklında kalacak görsel materyallerle mümkündür. Bu materyallerin gündelik hayattan seçilmesi ise öğrencinin öğrendiği dile ve kültüre karşı daha olumlu bir tutum geliştirmesini sağlamaktadır. Yukarıdaki ve yine bir restoran zincirinin reklâmı olan aşağıdaki resimde, öğrenci padejlerin farklı kullanımlarını görmektedir. Aşağıdaki broşürün başlığında *Бесплатная доставка сэндвичей, салатов, роллов (Besplatnaya dostavka sendviçey, salatov, rollov)* – *Ücretsiz sandviç, salata, dürüm servisi* yazmaktadır. Altında ise telefonla servis hizmetinin hangi saatler arasında ve hangi tutara kadar yapıldığı ve ne kadar sürede ulaştığı yazmaktadır. TÖMER’de Rus dili öğrenen öğrenci profiline bakıldığında bu dili ikinci yabancı dil olarak öğrenen üniversite öğrencilerinin yanı sıra işleri gereği Rusya’ya gitmeyi planlayan çeşitli meslek gruplarından katılımcılar olduğu görülmektedir. Gerçek hayattan alınan materyallerdeki bu kullanımlar, özellikle Rusya’ya gitmek üzere Rus dili öğrenen öğrencilerin çok işine yaramaktadır. Öğrenciler henüz Türkiye’deyken Rusça sipariş verme, ücretsiz servis gibi kalıplara ve para birimlerine alışmakta, ayrıca Rusya’da yaygın olan yiyecek içecek ve restoranlar hakkında bilgi sahibi olmaktadır.

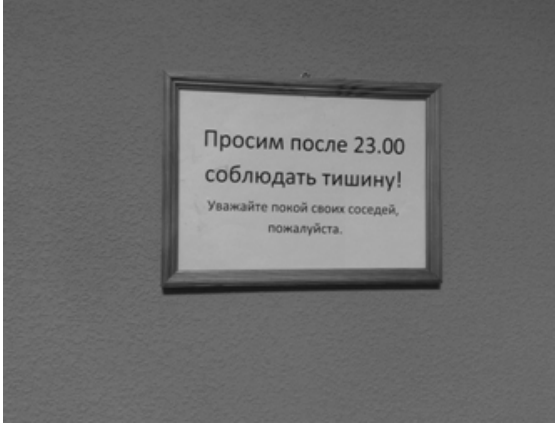
Yandaki bu fotoğraf Rusya'daki bir alışveriş merkezinde çekilmiştir. *Предложение недели! Балетки от 590 р.!* (*Predlojeniye nedeli! Baletki ot 590 r.!*) – *Haftanın fırsatı! Babetler 590 rubleden başlayan fiyatlarla!* yazmaktadır. Burada öğrenci Rus dilindeki

padejlerden biri olan 'roditel'nıy padej' (iyelik durumu, tamlayan durumu) kullanımını pekiştirmektedir.

Предложение недели! (Predlojeniye nedeli!) Burada *неделя (nedelya)* - hafta sözcüğü 'и' ekini alarak 'roditel'nıy padej'de çekimlenmiş ve *недели (nedeli)* - haftanın olmuştur. Yine 'roditel'nıy padej' edatlarından olan *от* edatının şu kadar rubleden başlayan fiyatlarla derken kullanımı görülmektedir. Çünkü Rus dilinde *-den / -dan* anlamında başka edatlar da bulunmaktadır. Burada yine padej tekrarının yanı sıra öğrenciye ilgisini çekebilecek yeni sözcükler öğretmek hedeflenmektedir. Öğrenci sınıf içi diyaloglarında sürekli '*Dün kendime kitap, defter vs. aldım*' demek yerine, '*Dün yeni bir babet aldım*' diyebilecektir. Öğrencinin sözcük dağarcığının bu şekilde genişlemesi, dile yavaş yavaş hâkim olduğu hissini uyandıracak ve öğrenme isteğini tetikleyecektir.

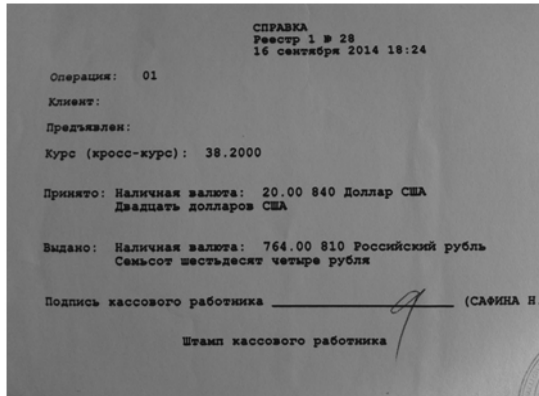
Yukarıdaki fotoğraf yine Rusya’da çekilmiştir. *Любая вещь по 150 руб.* (*Lyubaya veçş’ po 150 rub.*) – *Ne alırsan 150 ruble* anlamına gelmektedir. Ülkemizde sıklıkla karşılaştığımız bir milyoncu mağazalarının Rusya’da da olması öğrencilerin ilgisini çekmektedir. Bu tabela üzerinden hem *no (po)* edatının hem de *her, rasgele bir* anlamlarındaki *любой (lyuboy)* sıfatının kullanımı öğretilmektedir.

Yukarıdaki resim ise bir oteldeki uyarı yazısıdır. *Просим после 23.00 соблюдать тишину!* (*Prosim posle 23.00 soblyudat’ tişinu!*) — *Saat 23.00’den sonra sessiz olmanızı rica ederiz! Уважайте покой своих соседей, пожалуйста.* (*Uvajayte pokoy svoih sosedey, pojaluysta*) – *Komşularınıza saygı gösterin lütfen!* Bu uyarı yazısında da öğrenciler, gramer kurallarını pekiştirmekte ve Rusya’ya gittiklerinde karşılaşılabilecek çeşitli uyarı yazılarına karşı bir alışkanlık kazanmaktadır. Ayrıca *uyumak, yerine getirmek* anlamlarına gelen *соблюдать (soblyudat’)* fiilini de öğrenmiş olmaktadır.

Yukarıda yine bir uyarı tabelası vardır. *ВНИМАНИЕ! Следите за своими вещами* (*VNİMANİYE! Sledite za svoimi veşçami*) – *ДІККАТ! Еşьаларınıza sahip чıкын!* Bu resimle yine öğrencinin bir uyarı yazısını kalıp olarak görmesi ve *следовать* (*sledit'*) – *izlemek, takip etmek, gözetlemek* fiilinin kullanımını öğrenmesi hedeflenmektedir. Bu fiil bir şeyi gözetlemek şeklinde değil de bir şeyin arkasından gözetlemek, izlemek şeklinde kullanılmaktadır. Bu nedenle *следовать* (*sledit'*) fiilinden sonra gelen isim 'творител'niy падеж'de (araç durumu) çekilmektedir. Öğrenci bu fiili ve kullanımını öğrendikten sonra kendisinin kuracağı başka cümlelerde de rahatça kullanabilmektedir.

Yanda ise bir döviz bozdurma belgesi görülmektedir. Özellikle Rusya'ya gidecek öğrencilerin çok işine yarayacak dolar ve ruble değişimi ile ilgili terimlerin pek çoğu bu belgede bulunmaktadır. *Курс* (*Kurs*) - *Дөвиз кuru*, *Принято* (*Prinyato*) - *Алынган дөвиз miktarı*, *Выдано* (*Vidano*) - *Dolar karşılığında verilen ruble için kullanılmıştır*. *Принято* (*Prinyato*) ve *Выдано*

(*Vidano*) gramer açısından 'причастие' (ortaç, eylem sıfatı) konusuna girmektedir ve bu konu TÖMER'de Yüksek seviyede (B1) gösterilmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada öğrenmesi uzun bir süreç ve sabır gerektiren Rus dilinin öğretiminde özel olarak hazırlanmış yapay materyallerin yeterli olmadığı, bu materyallerin gerçeğe dayalı görsel materyallerle desteklenmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Ankara Üniversitesi TÖMER'deki Rusça derslerinde A1 seviyesinin ilk kurlarından başlayarak B1 seviyesinin son kurlarına kadar gösterilen, gündelik hayattan seçilen çeşitli görsel materyallerin öğrencilerin dile olan ilgisini arttırdığı gözlemlenmiştir. Bu materyaller sayesinde derste öğretilen gramer konuları pekiştirilmekte ve öğrencinin sözcük dağarcığının gelişmesine katkı sağlanmaktadır. Öğrenci, ülkemizde sıklıkla kullanılan ders materyallerinde genellikle benzer sözcükler ve ifadelerle karşılaşırken, gerçeğe dayalı görsel materyallerde ilgisini çekecek pek çok yeni sözcük öğrenmektedir. Öğrendiği bu yeni sözcüklerle dile olan hâkimiyeti ve öğrenme isteği artmaktadır. Ayrıca bazı görsel materyaller sayesinde öğrencinin gramer konusu olarak daha ileri bir seviyede göreceği, fakat gündelik hayatta sıklıkla karşılaştığı bazı kullanımlar kalıp olarak öğretilmektedir. Sonuç olarak sosyal hayatın çeşitli alanlarından seçilen gerçeğe dayalı görsel materyaller, Rus dili öğretimini daha eğlenceli hale getirmekte ve daha kalıcı bir öğrenme sağlamaktadır.

Kaynakça

- Antonova, V.E; Nahabina, M.M; Safronova, M.B; Tolstih, A.A. 2006a. **Doroga v Rossiyu 1.** Sankt-Peterburg. Zlatoust
- Antonova, V.E; Nahabina, M.B; Tolstih, A.A. 2006b. **Doroga v Rossiyu 2.** Sankt-Peterburg. Zlatoust
- Antonova, V.E; Nahabina, M.B; Tolstih, A.A. 2006c. **Doroga v Rossiyu 3.** Sankt-Peterburg. Zlatoust
- Azimov, E.G; Şçukin, A.N. 2009. **Noviy slovar metodiçeskih terminov i ponyatiy (Teoriya i praktika obuçeniya yazıkam)**, Moskva. İzdatelstvo İKAR
- Başkan, Özcan. 2006. **Yabancı Dil Öğretimi İlkeler ve Çözümler.** İstanbul. Multilingual Yayınları
- Çernışov, Stanislav. 2003. **Poyehali.** Sankt-Peterburg. Zlatoust
- Çernışov, Stanislav. 2007. **Poyehali 2.I.** Sankt-Peterburg. Zlatoust
- Çernışov, Stanislav. 2008. **Poyehali 2.II.** Sankt-Peterburg. Zlatoust
- Demircan, Ömer. 2000. **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri.** İstanbul. Der Yayınları
- Güneş, Firdevs. 2011. **Dil Öğretim Yaklaşımları ve Türkçe Öğretimindeki Uygulamalar.** Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı: 15, s. 123-148
- İvanova, T. V; İ. A. Suhova. 2008. Teoriya i metodika obuçeniya inostrannomu yazıku. Ufa. BGP. <http://www.twirpx.com/file/107222/>
- Smetanina, O. M. 2008. İzuçenie inostrannogo yazıka v epohu globalizatsii. N. Novgorod. <http://cyberleninka.ru/article/n/izuchenie-inostrannogo-yazyka-v-epohu-globalizatsii>
- Subaşı Uzun, Leyla; Bozkurt, Ümit. 2010. **Türkçe Öğretiminde Güncel Tartışmalar.** Ankara. Ankara Üniversitesi TÖMER yayınları
- Ter – Minasova, S. G. 2014. **Prepodavaniye inostrannih yazıkov v sovremennoy Rossii. Şto vperedı.** Jurnal Vestnik Moskovskogo universiteta. S: 2